

dende sig i Samklang dermed, i og for sig var rigtig faavel ligeoverfor denne Sag som ogsaa med Hensyn til Principet i det Hele. Uagtet man altsaa ikke kunde vente at nyde nogen Beskyttelse i den nævnte Retning, realiseredes dog de allerede paatænkte Planer, og tvende Fabriker bleve anlagte. Det forekommer mig, at der ind i den tidligere Debat her i Salen er streift enkelte Ytringer, der kunde opfattes, som om man, jeg vil ikke sige haaned, men misbilligede, ikke brød sig om eller ikke anerkjendte de Beskræbelse, der fra Medborgernes Side ere gjorte for hertilands at gjøre Forsøg med Roesukkerfabrikationen. Da imidlertid min Opfattelse af dette Spørgsmaal er væsentlig forskjellig fra de ærede Herrers, forsaavidt jeg har forstaaet dem ret, skal jeg ikke tilbageholde den Udtalelse, at jeg betragter det som en overordentlig priselig Bedrift, at Medborgere med stor Dygtighed, Særdigbed, og med Udsigt til at maatte offer store Kapitaler have kunnet samle sig om at gjøre Forsøg paa at gjenopnemme denne Industri her i Landet. Jeg tror, det er berettiget her under denne Forhandling fuldt ud at udtale en Aerkjendelse af de Beskræbelse, der i den Henseende ere gjorte. Derksom Bognen hælder for disse Fabriker — og det skulde man antage efter enkelte Ytringer — vil jeg i alt Fald ikke være med til at glæde mig over, om den kunde hælde endnu mere. De ærede Medborgere, som den Gang toge sig for at forsøge denne Fabrikation hertilands, kunde vel drage nogen Erfaring af Forsøgene i Nabolandene, men langt fra den fornødne Erfaring, thi ikke blot vare de klimatiske Forhold, Arbejdsforholdene og andre Forhold her ikke uvæsentlig forskellige fra disse andre Landes, men man arbejdede ogsaa der under ganske andre økonomiske Betingelser, end man kunde vente, Fabrikkerne her vilde komme til at arbejde under. De maatte altsaa i meget væsentlig Grad og i flere Henseender begynde ligesom paa har Bund og selv i dyre Domme kjøbe de Erfaringer, som de i deres fremtidige Bedrift skulde bruge, og som Andre, hvis Forsøget faldt heldigt ud, skulde bruge efter dem. Denne Stilling maa ikke overses for de nye Fabrikers Vedkommende. Det maa ikke overses, at vi, idet vi — som jeg tror principrigtig — have givet dem en helt anden Stilling, end Regjeringerne i andre Lande have givet lignende Fabriker, ogsaa have paalagt dem at indhente dyrekjøbte Erfaringer for Fabrikationen her i Landet, hvoraf de, hvis det gik heldigt, selv vilde høste Nytten, men som ellers kunde blive Andre til Gæmpel eller Advarsel. Jeg siger derfor, at det, at man, udgaende fra en saadan Stilling, har kastet sig ind paa et alvorligt, dygtigt Forsøg i den Retning, fortjener Aerkjendelse, naar vi tale om Udviklingen af saadanne Forhold hertilands. Der har for en 2—3 Aar siden foreligget et Andragende fra 12—1300 Beboere paa Lolland angaaende en vis Maade,

hvorpaa man kunde hjælpe Roesukkerfabrikationen paa Lolland, og der foreligget ligeledes i Aar henvist til Finantsudvalget et Andragende om en vis Bistand. Jeg antager, at man saa omtrent er enig i, hvad Lovforslaget foreskriver, og naar denne Forhandling nu har trukket ud i to Dage og maasse vil tage den tredje med — jeg veed det ikke — mener jeg, at det just ikke er det, der staar i Lovforslaget, men hvad der ligger udenfor, som bevæger Gemytterne. Jeg siger altsaa, at man vel er enig i Lovforslagets Indhold, der hviler paa den Betragtning, at de vedkommende Fabriker skulde beskattes paa samme Maade, hvorpaa man overhovedet beskatter Sukker at de skulde betale en Accise, svarende til Sukkertolden — jeg tror, dette er fuldstændig korrekt. Hvis nu dette er Meningen, og hvis det dernæst er Meningen, at Ingen — saa vidt jeg veed, er det ogsaa det Indtryk, man maa have af Forhandlingerne her — egentlig agter at foreslaa nogen Toldnedsættelse eller Begunstigelse for disse Fabriker, saa ere vi allerede i to Henseender vundne frem, og det, der da ligger bagved det foreliggende Forslag, er Spørgsmaalet om, hvorledes man uden at krenke de Principer, som man har nedlagt i dette Lovforslag, og som man tidligere har vedkjend sig, dog kan komme de vedkommende Fabriker til Hjælp? Jeg var ikke saa heldig at høre hele det Foredrag, som blev holdt af det ærede Medlem for Odense Amts 1ste Valgkreds (G. Koch), men et Par Sætninger deraf hørte jeg, og dem opfattede jeg saaledes, at Meningen var den, at, naar Staten ikke offrede 50,000 Kr. til hver af disse Fabriker og bestemte dette i denne Samling, vilde de gaa rabundus, vilde de være færdige. Skulde det være Resultatet af det Studium, som det ærede Medlem, der staar meget nær ved en af disse Fabriker, har anstillet, antager jeg, at hvis vi havde vidst og kjendt og anerkjendt dette, vilde Resultatet have været, at vi kunde have sparet vore Forhandlinger; thi jeg er tilbøjelig til at tro, at der ikke er Nogen her i Salen, der vil være med til at bevilge som Gave 50,000 Kr. aarlig i nogen Tid til hver af disse Fabriker for at holde en Industri oppe, som altsaa paa denne Maade maa siges at være en kunstig Industri. Selv om man vilde mene, at man derved kom adskillige Hensyn i Møde, som man var berettiget til at tage i Betragtning, saasom Arbejderhensyn og deslige Hensyn, som man her har nævnt, tror jeg, man vil komme til Erkjendelse af, at det vilde være en overordentlig slet og dyr Maade at hjælpe Arbejderne paa. Ved Overveelse af Spørgsmaalet har jeg antaget, at det Høieste, man egentlig sigtede paa, naar man tænkte paa et Løsel til det nuværende Lovforslag, var, om man ikke midlertidig kunde hjælpe vedkommende Fabriker udover visse økonomiske Bænskeligheder, som de nuværende Konjunkturer i høi Grad forstærke, i den